

ĐỔI MỚI ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG GIÁNG VIÊN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Nguyễn Văn Phúc
Trường Đại học Công Thương TP. HCM
Hồ Công Thanh
Trường Đại học Tài chính – Marketing

Tóm tắt: Giáo dục quốc phòng và an ninh trong các trường đại học là công tác hết sức cần thiết, có ý nghĩa chiến lược, là bộ phận quan trọng của hệ thống giáo dục quốc dân. Việc nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh phải bắt đầu từ việc nâng chất lượng đội ngũ giảng viên. Chất lượng đội ngũ giảng viên ở các cơ sở giáo dục đại học phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó có công tác đào tạo, bồi dưỡng. Vì vậy, đổi mới đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là một nhu cầu khách quan trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh; đào tạo; bồi dưỡng; giảng viên.

INNOVATING TRAINING AND FURTHER EDUCATION FOR NATIONAL DEFENSE AND SECURITY TEACHERS AT UNIVERSITIES TODAY

Nguyen Van Phuc
HCMC University of Industry And Trade
Ho Cong Thanh
University of Finance - Marketing

Abstract: National defense and security education in universities is an extremely necessary and strategic task, an important part of the national education system. Improving the quality of national defense and security education must start with improving the quality of the teaching staff. The quality of the teaching staff in higher education institutions depends on many factors, including training and fostering. Therefore, innovation in training and fostering the teaching staff of national defense and security education is an objective need in the current period.

Keywords: National defense and security education; training; fostering; lecturers.

Nhận bài: 04/01/2025

Phản biện: 25/01/2025

Duyệt đăng: 29/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Lênin đã chỉ rõ: “Dù trong thời bình hay thời chiến, đều không được quên việc huấn luyện lính mới về khoa xạ kích và truyền bá sâu rộng trong quần chúng những kiến thức thông thường về quân sự” (1). Nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của Giáo dục quốc phòng và An ninh trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, Đảng ta đã ban hành nhiều chỉ thị, nghị quyết và đã cụ thể hóa thành luật; nhằm tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý, điều hành của Đảng, Nhà nước về giáo dục quốc phòng, an ninh trong tình hình mới. Trong các cơ sở giáo dục đại học, giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là những giảng viên cơ hữu chuyên trách của các cơ sở đào tạo hoặc lực lượng thỉnh giảng bảo đảm các yêu cầu theo quy định của môn học. Đội ngũ giảng viên giảng dạy giáo dục quốc phòng và an ninh là bộ phận hợp thành đội ngũ giảng viên của các trường đại học, là lực lượng trực tiếp tiến hành công tác giáo dục, bồi dưỡng kiến thức quốc phòng, an ninh cho sinh viên, vì vậy chất lượng đội ngũ giảng viên ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh trong nhà trường. Đào tạo, bồi

dưỡng giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh ở các trường đại học là tổng thể hoạt động của các tổ chức, các lực lượng, bằng những nội dung, phương thức tác động phù hợp nhằm gia tăng số lượng, chuyên hóa chất lượng ngày càng cao, đáp ứng mục tiêu, yêu cầu nhiệm vụ giáo dục quốc phòng, an ninh của từng trường trong từng điều kiện nhất định.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Lí luận, thực tiễn về đổi mới đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh ở các trường đại học trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư

Đổi mới đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh ở các trường đại học hiện nay chịu sự quy định, tác động của nhiều yếu tố, trong đó trực tiếp và thường xuyên nhất là những chủ trương, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về đổi mới giáo dục và đào tạo, được thể hiện nhiều nội dung, trong đó, “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học” (2) là nội dung căn

bản. Đổi mới tạo chuyển biến căn bản, mạnh mẽ về chất lượng, hiệu quả giáo dục và đào tạo, đáp ứng ngày càng cao công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và nhu cầu học tập của nhân dân; đòi hỏi nhà giáo đang đứng trước sứ mệnh, trách nhiệm, yêu cầu cao và thách thức, khó khăn lớn, trong đó có giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh. Trong sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, giảng viên có điều kiện, cơ hội tiếp cận hệ thống tri thức khoa học nói chung, tri thức, kinh nghiệm về quốc phòng, an ninh nói riêng dựa vào các phương tiện công nghệ hiện đại. Môi trường “số hóa” tạo ra động lực cho các chủ thể, đối tượng đổi mới đào tạo, bồi dưỡng giảng viên tích cực học tập, nghiên cứu, khám phá tri thức mới, tự phát triển những kỹ năng cần thiết nâng cao phẩm chất, năng lực sư phạm.

Tuy nhiên, dưới tác động của cuộc cách mạng này, kiến thức chuyên môn bị lạc hậu rất nhanh, tri thức mới, thông tin khoa học sẽ được tạo ra với cấp số nhân và có thể lưu giữ bằng những phương tiện rất gọn nhẹ, tạo ra tư tưởng ỷ lại của giảng viên vào sự trợ giúp các thiết bị công nghệ hiện đại. Mặt khác, mỗi giảng viên luôn chịu áp lực bởi sự thay đổi tư duy nhận thức, thực hành sư phạm nhanh, chuẩn xác, thích ứng với môi trường “số hóa”, đổi mới sáng tạo về nội dung, phương pháp giáo dục quốc phòng, an ninh cho phù hợp với từng đối tượng, điều kiện, môi trường giáo dục đại học. Vì vậy, đổi mới đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh nhằm đáp ứng yêu cầu thực tiễn trong giai đoạn hiện nay là một đòi hỏi cấp bách. Việc rèn luyện nâng cao phẩm chất và năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giảng viên như một đường xoáy tròn ốc theo chiều đi lên và tuyệt nhiên không có điểm dừng.

Thực tế cho thấy, nội dung đào tạo, bồi dưỡng các trường đại học đang thực hiện vẫn còn nặng về hình thức tiêu chuẩn bằng cấp, chưa chú trọng đúng mức đến việc nâng cao năng lực nghề nghiệp và thực hành cho đội ngũ giảng viên. Hoạt động bồi dưỡng thông qua giao lưu khoa học, học tập, trao đổi kinh nghiệm giữa các trường được thực hiện rất ít. Các hoạt động dự giờ, thao giảng, tự bồi dưỡng hiệu quả chưa cao. Giảng viên hầu như không có thời gian thâm nhập thực tế để nâng cao chất lượng giờ dạy. Đối với việc cử giảng viên đi học tập nâng cao trình độ, đa số các trường chưa có chế tài ràng buộc về mục tiêu và kết quả phải đạt được so với kinh phí mà giảng viên được thụ hưởng. Chính vì lẽ đó, hiệu quả của hoạt động

đào tạo, bồi dưỡng tại các trường trong thời gian qua còn nhiều bất cập. Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, các trường đại học cần coi việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là một giải pháp then chốt trong chiến lược phát triển chung của các trường và là một hệ giải pháp toàn diện tác động trực tiếp đến chất lượng giáo dục đại học. Vì vậy, công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh phải tập trung trên các mặt: trình độ chuyên môn, kỹ năng nghiệp vụ sư phạm quân sự, phương pháp nghiên cứu khoa học, ngoại ngữ, tin học, phẩm chất đạo đức...

2.2. Biện pháp đổi mới đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh ở các trường đại học hiện nay

Thứ nhất, tạo sự chuyển biến về nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể đào tạo, bồi dưỡng giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Trong Văn kiện Đại hội XIII, Đảng ta chỉ rõ: “Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, của các cấp, các ngành đối với nhiệm vụ tăng cường quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc” (3). Giáo dục quốc phòng và an ninh là nhiệm vụ vừa cấp bách, vừa mang tính chiến lược, lâu dài, chịu tác động của những yếu tố chủ quan, khách quan, nhất là những mặt trái của cơ chế thị trường, sự tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Sự chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể mới có thể khắc phục, vượt qua những rào cản trong quá trình đào tạo, bồi dưỡng giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Để tạo sự chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể, cần tập trung tuyên truyền giáo dục về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các nghị quyết, đề án, chỉ thị, hướng dẫn của các cơ quan chức năng về quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc; về tầm quan trọng của công tác giáo dục quốc phòng, an ninh; về vị trí, vai trò, điều kiện, tiêu chuẩn của giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh và những yếu tố, điều kiện, môi trường tác động đến quá trình đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ này; chỉ rõ những cơ hội, thuận lợi, cũng như thách thức, khó khăn của đổi mới giáo dục, đào tạo và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đối với đào tạo, bồi dưỡng giảng viên hiện nay. Các nội dung tuyên truyền, giáo dục cần được chuẩn

bị kỹ lưỡng, khoa học, sát với từng đối tượng, điều kiện cụ thể. Cần đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giáo dục làm chuyển biến nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể như: thông qua các hoạt động giáo dục chuyên đề, tập huấn định kỳ, các buổi sinh hoạt chính trị tập trung, sinh hoạt văn hóa tinh thần; tăng cường hội thảo, tọa đàm, thông tin chuyên đề; các phong trào thi đua, các hội nghị sơ kết, tổng kết học kỳ, năm học, giao ban,... Chú trọng sử dụng các phương tiện truyền thông, thông tin hiện đại, mạng xã hội để cung cấp thông tin nhanh chóng, chính xác, hiệu quả đến các chủ thể đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Thứ hai, chủ động xây dựng kế hoạch phát triển đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Các trường đại học xây dựng kế hoạch phát triển đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh một cách tổng thể nhằm đảm bảo cho sự phát triển liên tục của đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh của từng trường. Do đó, cần phải đánh giá lại thật cụ thể toàn bộ tình hình phát triển của đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh tại các trường đại học trong giai đoạn hiện nay. Từ đó, xây dựng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh có một cơ cấu hợp lý và chất lượng ngày càng cao. Đây là nhu cầu cấp thiết hiện nay. Điều này không chỉ có ý nghĩa quyết định đến sự phát triển của nền giáo dục đại học mà còn có tác dụng to lớn đến công tác giáo dục quốc phòng và an ninh trong hệ thống giáo dục quốc dân. Trong công tác quản lý của các trường cần đặc biệt chú ý và quan tâm đến việc quản lý giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh sau khi được đào tạo bồi dưỡng để có những nhận xét, đánh giá trình độ năng lực thực tế được thể hiện có đạt yêu cầu đề ra hay không. Phải có quy định, quy chế về bằng cấp đối với giảng viên và cán bộ quản lý phải đạt được. Muốn vậy, cần tạo điều kiện để họ được đi đào tạo như: hỗ trợ tài chính, bố trí người đảm nhận công việc thay thế ở Khoa, bộ môn. Chỉ đạo các đơn vị trong trường vừa tăng cường cử giảng viên đi đào tạo, vừa lựa chọn hình thức đào tạo sao cho phù hợp với hoàn cảnh công tác của giảng viên và điều kiện kinh phí của nhà trường. Điều này sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho người đi học và tiết kiệm kinh phí.

Thứ ba, xác định đúng nội dung, phương pháp đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Nội dung đào tạo, bồi dưỡng giảng viên toàn diện, song cần tập trung vào trình độ chuyên môn, kỹ năng nghiệp vụ sư phạm quân sự, phương pháp nghiên cứu khoa học, ngoại ngữ, tin học, phẩm chất đạo đức. Chú trọng nâng cao ý thức chính trị, tình yêu Tổ quốc, củng cố lập trường giai cấp công nhân, động cơ, đạo đức, tình yêu nghề nghiệp trong sáng, khả năng thích ứng trước tác động của những điều kiện, bối cảnh mới. Bồi dưỡng hệ thống tri thức chuyên môn, tập trung vào kiến thức quốc phòng, an ninh và bảo vệ Tổ quốc. Trong đó, bổ sung, cập nhật nội dung cốt lõi trong chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới; lực lượng, nội dung, yêu cầu xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, thế trận quốc phòng toàn dân gắn với thế trận an ninh nhân dân; xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân; âm mưu, thủ đoạn mới của chiến lược “diễn biến hòa bình”; yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, biên giới quốc gia; quan hệ dân tộc, tôn giáo trên thế giới và Việt Nam; tình hình phòng, chống tội phạm, tệ nạn xã hội; phương thức bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Chú trọng bồi dưỡng kỹ năng, phương pháp sư phạm, năng lực ngoại ngữ, ứng dụng công nghệ hiện đại, công nghệ số vào giáo dục quốc phòng, an ninh.

Hình thức, phương pháp, biện pháp đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là thông qua các lớp tập huấn, bồi dưỡng ngắn hạn, các chương trình hỗ trợ về giáo dục quốc phòng, an ninh; thông qua thực hiện nhiệm vụ giảng dạy, nghiên cứu khoa học, tham gia đấu tranh tư tưởng, lý luận; các hoạt động hội giảng, dự giảng, hội thi; thông qua kiểm tra, đánh giá giảng viên; tổ chức giảng viên nghiên cứu thực tế ở môi trường quân sự, đơn vị cơ sở Quân đội nhân Việt Nam; thông qua các phương tiện truyền thông, các hình thức trực tuyến để bồi dưỡng giảng viên phù hợp với đặc điểm, điều kiện của từng trường. Kết hợp chặt chẽ giữa bồi dưỡng với đào tạo, giữa công tác quy hoạch, đào tạo, bố trí, sử dụng đội ngũ giảng viên để phát triển.

Thứ tư, phát huy tính tích cực, tự giác trong tự đào tạo, bồi dưỡng của giảng viên giáo dục quốc phòng, an ninh.

Hiệu quả đào tạo, bồi dưỡng giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh suy cho cùng tùy thuộc vào hoạt động chủ quan của mỗi cá nhân. Sự tác động của các chủ thể khác dù tích cực, mạnh mẽ đến đâu cũng chỉ thực sự có tác dụng khi nó được giảng viên tiếp nhận chuyển hóa thành những nỗ

lực chủ quan. Ngược lại, nếu giảng viên không tích cực, tự giác phấn đấu, rèn luyện thì mọi điều kiện khách quan thuận lợi nhất, những tác động tích cực, hợp lí của các chủ thể khác cũng không hiệu quả. Phát huy tính tích cực, tự giác tự bồi dưỡng, tự phát triển của mỗi giảng viên được thể hiện trên cả phương diện nhận thức và hành động thực tiễn.

Phát huy tính tích cực, tự giác tự học tập nắm vững tri thức khoa học, chuyên môn. Giảng viên cần xác định đúng đắn động cơ và ý chí học tập, tự học tập, tự nghiên cứu theo phương pháp tích cực, hiện đại; trong đó “Lấy tự học làm cốt”, để không ngừng tích lũy tri thức liên ngành, chuyên ngành, đặc biệt là hệ thống tri thức quốc phòng, an ninh. Mỗi giảng viên phải củng cố mạnh mẽ niềm tin, bùng dậy lòng khát khao nhận thức và ý chí quyết tâm, tận dụng mọi điều kiện thuận lợi để hiểu sâu, nắm vững nền tảng tri thức chuyên môn, dựa trên nền tảng lí luận khoa học và cách mạng của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; quán triệt sâu sắc đường lối, quan điểm của Đảng về quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc. Đây là vấn đề thuộc tính Đảng, một phẩm chất chính trị - đạo đức quan trọng hàng đầu của người giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh.

Phát huy tính tích cực, tự giác của giảng viên trong tự đào tạo, bồi dưỡng kĩ năng, phương pháp sư phạm và nghiên cứu khoa học. Giảng viên phải tích cực, tự giác thường xuyên rèn luyện những kĩ năng, phương pháp sư phạm, kết hợp giữa phương pháp truyền thống và hiện đại để truyền thụ kiến thức phù hợp với từng đối tượng học tập. Giảng viên phải quán triệt sâu sắc tinh thần mới của phương pháp giáo dục là lấy người học làm trung, phát huy khả năng độc lập, sáng tạo của người học, kiến tạo cho người học cách học để nắm vững tri thức mà thực tiễn đòi hỏi. Đồng thời, tích cực, tự giác học tập, rèn luyện kĩ năng, phương

pháp truyền thụ, nghiên cứu khoa học dựa trên các thiết bị công nghệ hiện đại, trong môi trường “số hóa”. Giảng viên luôn đặt ra những yêu cầu ngày càng cao về tầm nhìn, khả năng quan sát, nắm bắt những sự kiện, hiện tượng; khả năng phân tích, đánh giá tổng hợp và đưa ra những quyết định chính xác, từ đó tự rèn luyện phong cách làm việc khoa học, chuyên nghiệp, sáng tạo, hiệu quả. Mỗi người phải luôn tự hoàn thiện mình, cầu thị sự tiến bộ và tự vượt lên những khó khăn, thách thức để khẳng định vị thế bản thân đối với tập thể, nhà trường và xã hội.

Để phát huy tính tích cực, tự giác trong tự bồi dưỡng, tự phát triển của giảng viên, đòi hỏi lãnh đạo, quản lí các trường đại học thường xuyên định hướng cho giảng viên về ý thức, động cơ, đạo đức nghề nghiệp. Đồng thời, tạo ra môi trường văn hóa sư phạm dân chủ, lành mạnh, nhân văn. Ở đó, mọi giảng viên luôn có điều kiện cơ hội để học tập, rèn luyện, cống hiến và phát triển, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ dẫn: “Muốn có nhiều cán bộ, Đảng phải giúp đỡ cho cán bộ tự học tập” (4).

III. KẾT LUẬN

Đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là một bộ phận cấu thành đội ngũ cán bộ, giảng viên trong các cơ sở giáo dục đại học. Chất lượng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh là một trong những nhân tố quan trọng quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo và công tác giáo dục quốc phòng và an ninh của các trường đại học. Chính vì lẽ đó, đổi mới công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh ở các trường đại học là một đòi hỏi cấp bách nhằm cách tân, hoàn thiện đội ngũ giảng viên, góp phần rèn luyện và nâng cao phẩm chất, năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- V.I. Lênin (2005). *Lênin toàn tập (tập 10)*. Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr 399.
 Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XIII, tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr 232.
 Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XIII, tập 1*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr 160.
 Ban Bí thư Trung ương Đảng (2011). *Hồ Chí Minh toàn tập (tập 6)*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr 16.